

**УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ
ФАКУЛТЕТ ПО ОБЩЕСТВЕНИ НАУКИ**

Утвърждавам:

Ректор:.....

/проф. д-р М. Миткова/

КВАЛИФИКАЦИОННА ХАРАКТЕРИСТИКА

Специалност:	БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ИСТОРИЯ
Образователно-квалификационна степен :	Бакалавър
Професионално направление:	1.3. Педагогика на обучението по
Област на висше образование:	1. Педагогически науки
Професионална квалификация:	Учител по български език и литература и учител по история

Бургас, 2021

Професионално предназначение на образователната програма

Настоящата квалификационна характеристика е неразделна част от учебния план на специалност „Български език и история“ и определя професионалната квалификация на специалиста с висше образование, придобил образователно-квалификационна степен „бакалавър“ в област *1. Педагогически науки*, професионално направление 1.3. „Педагогика на обучението по...“

Квалификационната характеристика на бакалавъра по Български език и история, придобил бакалавърска степен във Факултет по обществени науки при Университет „Проф. д-р А. Златаров“- Бургас, както и учебният план, който осигурява неговата подготовка, са **съобразени със**:

- *Закона за предучилищно и училищно образование, Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г.;*
- *Наредба № 15 от 22 юли 2019 г. за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти (Обн., ДВ, бр. 61 от 2.08.2019 г., изм. и доп. ДВ, бр. 101 от 27.11.2020 г.);*
- *Наредба за държавните изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител“, в сила от учебната 2017/2018 г. (Приета с ПМС № 289 от 07.11.2016 г., Обн. ДВ. бр.89 от 11 ноември 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 18 декември 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.10 от 5 февруари 2021 г.);*
- *Закона за висше образование (ДВ, бр.112/ 27.12.1995 г., изм. и доп., бр. 98 от 27.11.2018 г., в сила от 27.11.2018 г.; изм. и доп., бр. 17 от 25.02.2020 г.);*
- *Наредбата за държавните образователни изисквания за придобиване на висше образование за образователно-квалификационна степен „бакалавър“, „магистър“ и „специалист“ (Приета с ПМС № 162 от 23.07.2002 г., обн., ДВ, бр. 76 от 6.08.2002 г., в сила от 6.08.2002 г., попр., бр. 85 от 5.09.2002 г., доп., бр. 79 от 5.09.2003 г.);*
- *Правилника за устройство и дейността на Университет „Проф. д-р А. Златаров“, гр. Бургас“*
- *Правилника за учебната дейност на Университета.*

За обучение за придобиване на ОКС „бакалавър“ за специалност „Български език и история“ се **приемат** лица, които са завършили средно образование, осигуряващо им достъп до обучение във висши училища, като приемът се осъществява в съответствие със ЗВО, с Правилника за устройство и дейността на Университета и с Правилника за учебната работа на базата на разработен изпитен тест по български език или с оценката от държавния зрелостен изпит по български език, или история на България, или философия.

1. Цели

Целта на обучението е студентите да придобият базова широкопрофилна подготовка по специалността, включваща овладяване на теоретични знания в областта на българския език и литературата, на историята, придобиване на практически умения за самостоятелна работа и работа в екип.

Поставената цел е в пълно съответствие с **мисията** на Университета за подготовка на специалисти с висше образование и отговаря на функцията на Факултета по обществени науки за подготовка на специалисти в областта на педагогическите, филологическите и историческите науки.

За реализирането на поставената цел е необходимо успешното решаване на следните основни задачи:

- Усвояване на знания и умения в специализираните дисциплини в учебния план;
- Изграждане на подход и стил в самостоятелната работа по поддържане и повишаване на квалификацията в областта на филологическото и историческото направление.

2. Организация на обучението

Обучението по специалността „Български език и история“ е в съответствие със *ЗВО, с Правилника за устройството и дейността на Университета* и с *Правилника за учебната работа*. **Срокът на обучение** по бакалавърската програма е четири години за редовна форма на обучение (240 кредита). Всяка учебна година е от по два семестъра и 30 учебни седмици. Продължителността на учебния час е 45 минути.

Съдържателно и структурно **задължителните, избираемите и факултативните** дисциплини осигуряват фундаментална, профилираща и специализираща подготовка с оглед придобиване на квалификация „*учител по български език и литература и учител по история*“.

Учебният план предвижда:

- **Модул от исторически дисциплини**, необходими за базисната подготовка на учителя по „История“;
- **Модул от филологически дисциплини**, необходими за базисната подготовка на учителя по „Български език и литература“;
- Дисциплини, необходими за **общопрофилиращата подготовка** на учителя по „История“, учителя по „Български език и литература“.
- **Педагогически модул**, необходим за придобиване на педагогическа квалификация за преподаване в средните училища.

Задължителните учебни дисциплини, залегнали в учебния план, осигуряват солидна, фундаментална и широка професионална филологическа и историческа подготовка по специалността „Български език и история“, както и задължителен минимум от теоретични познания и практически умения в областта на преподаването на български език и литература и история.

В модула от **исторически дисциплини** са предвидени: археология, антична история, етнография, история на средновековния свят и на България, нова и съвременна история на света и на България, история на балканските народи.

В модула от **филологически дисциплини** са предвидени: увод в езикознанието, увод в литературната теория, български фолклор, съвременен български език, българска литература и чуждестранни литератури.

В модула от **общопрофилиращи дисциплини** са предвидени: психология, философия, етика, интерактивен подход в комуникациите.

В задължителния **педагогически модул** се изучават дисциплините: методика на обучението по история, методика на обучението по литература, методика на обучението по български език, педагогика, психология (съгласно Наредбата), информационни и комуникационни технологии в обучението и работа в дигитална среда, приобщаващо образование, компетентностен подход и иновации в образованието.

Целта на дисциплините от **педагогическия модул** е да се формират базисни професионално-педагогически компетентности за историческите основи на образованието, актуалните образователни подходи и възпитателните аспекти на

педагогическите дейности в средното училище, психологическите измерения на педагогическата дейност, диагностика и оценяване на резултатите от учебно-възпитателната дейност.

Предвидените **избираеми** учебни дисциплини са свързани с доразвиване на компетентностите на бъдещите учители по български език и литература и по история.

Избираемите учебни дисциплини от задължителния **педагогически модул, необходими за упражняване на учителската професия** се разпределят в две групи, както следва:

1. **Първа група** – педагогически, психологически, образователноуправленски и частнодидактически;
2. **Втора група** – интердисциплинарни и приложноекспериментални дисциплини, и дисциплини, обучението по които осигурява надграждане на компетентности, свързани с възможностите за професионално-педагогическа реализация на завършилите като учители.

Обучаващите се **задължително** избират по две учебни дисциплини от всяка от посочените групи.

От списъците на **избираемите филологически и исторически** дисциплини се избира по **една** дисциплина.

Факултативните учебни дисциплини дават възможност за получаване на знания и умения от специфични научни области в съответствие с интересите на студентите.

От списъците на **факултативните** дисциплини (педагогически и чужд език) се избира по **една** дисциплина.

Практическата подготовка на студентите се осъществява в три форми – хоспитиране, текуща педагогическа практика и стажантска практика.

3. Методи и ресурси на обучение

Методите за постигане на поставената цел са лекция, беседа, дискусия, дебат, мултимедийни презентации, подготовка, представяне и обсъждане на самостоятелни писмени и устни изложения, разработка на курсови работи, работа с информационни източници – специализирана литература, електронни ресурси, интернет-източници, работа по проект и изследователска задача.

Аудиторната и извънаудиторната дейност е организирана в лекции, семинарни и практически упражнения, работа в малка група; пътуващи семинари, самостоятелна работа и др.

Форма на обучение – редовна и задочна.

Ресурсите за обучение са учебници, учебни помагала, енциклопедии, електронни образователни ресурси и др.

4. Оценяване на знанията на студентите

Изискванията на системата за оценяване на знанията и подготовката на студентите включват: събеседване, устни и писмени изпитвания, тестове, контролни работи, есета/реферати, курсови проекти и др., които се провеждат периодично или редовно и са включени във формите за оценяване и контрол в учебната програма по всяка дисциплина.

Проверката и оценката се осъществява съобразно изискванията на учебния план и включва текущ и/или заключителен семестриален контрол.

Формите на контрол, избрани от преподавателя, са отразени в съответната учебна програма. Те могат да бъдат: тест; изследване и защита на теза (курсов проект); беседа; рефериране на научни текстове и др.

Оценяването на теоретичната подготовка и практическите знания и умения на студентите се осъществяват по шестобалната система и в съответствие с методиката за формиране и разпределяне на кредити по дисциплини. Кредити се присъждат след успешно издържан изпит (над Среден 3.00).

Заклучителният семестриален контрол се изразява в полагане на изпит съобразно учебния план, програмата по съответната дисциплина и утвърдения график на изпитната сесия.

5. Дипломиране

Формата на дипломиране за специалността е задължителен *писмен държавен изпит по български език и литература, писмен държавен изпит по история, интегриран практикоприложен държавен изпит по български език и литература и интегриран практикоприложен държавен изпит по история*, за преподаването на които се получава квалификация. Изпитите се провеждат от избрана от Факултетния съвет изпитна комисия. Съставът на всяка изпитна комисия се определя със заповед на Ректора на Университета и включва не по-малко от 3 хабилюирани лица по съответното направление и учител/и-наставник/ци, под чието ръководство е провеждана стажантската практика.

Професионалната квалификация „учител по български език и литература и учител по история“ се удостоверява с дипломата за придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър“ за висше образование.

Квалификационен стандарт - компетенции на завършилите студенти.

За получаване на образователно-квалификационна степен „бакалавър“, специалност „Български език и история“, се изисква да се притежават следните знания, умения и компетентности, съобразени с дескрипторите за знания, умения и компетентности, определящи нивата в Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР- https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_bg.pdf) и в Националната квалификационна рамка (НКР http://www.navet.government.bg/bg/media/NQF_bg.pdf):

1. Знания и умения, придобити от общотеоретичната подготовка (обща умения)

- да притежават разширени и задълбочени теоретични и фактологични знания в областта на историята и съвременното състояние на българския език; на историята и съвременното състояние на българската литература, с допълващи теоретични и фактологични знания в областта на европейските литератури; на старата, средновековната, новата и съвременна обща и българска история;

- да умеят самостоятелно и критично да интерпретират придобитите знания, като ги свързват с прилагането на факти.

2. Знания и умения, придобити от специална подготовка (специални умения)

- умение да прилагат получените теоретични и практични знания в областта на литературоведските и езиковедските и историческите науки (работа с библиографски апарат, умения за ексцерпиране на отделни видове и типове лексикални единици с

понятиен и терминологичен характер, умения за анализ и създаване на литературни и исторически текстове, умения, свързани с редакторски и коректорски дейности и др.)

3. Знания и умения, придобити от професионална подготовка (преносими знания и ключови компетентности)

- умения за прилагането на знания в стандартни ситуации;
- фундаментални знания и умения за учене през целия живот;
- умения за работа със съвременни информационни технологии.

4. Педагогически и психологически знания и умения, свързани с учителската професионална среда.

Компетентностите за придобиване на професионална квалификация „учител по български език и литература и учител по история“ са обособени в следните групи:

1. Преподаване
2. Взаимоотношения с учениците
3. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти
4. Лидерство
5. Работа с родителите и семейната общност
6. Възпитателна работа
7. Работа в мултикултурна и приобщаваща среда

Компетентностите, свързани с **преподаването** в училище, включват знания, умения и отношения за:

- научните области, на които съответстват учебните предмети, по които се преподава в училище;
- компетентния подход и развитие на компетентности в процеса на обучението;
- учене в процеса на обучението и дидактическите възможности за съобразяване с тях;
- осъществяване на урока като основна форма на обучение
- методи, средства, технологии, стратегии, чрез които ефективно да бъде усвоявано учебното съдържание;
- споделено преподаване по тема от учебното съдържание от учители по различни учебни предмети/модули в рамките на един учебен час;
- междупредметни връзки и интегралност в процеса на обучението;
- ефективно преподаване в дейности по интереси;
- диференциация и индивидуализация в процеса на обучението;
- консултативния подход в обучението в дейности за допълнителна подкрепа;
- факторите и причините, които затрудняват ученето, и възможностите за тяхното преодоляване;
- оценяване на постиженията на учениците;
- прилагане на информационните и комуникационните технологии в процеса на синхронно обучение в електронна среда от разстояние или комбинирано обучение;
- активизиране на самостоятелната и груповата работа на учениците чрез използване на информационните и комуникационните технологии;
- възпитателна дейност в рамките на обучението.

Компетентностите, свързани с **взаимоотношенията с учениците**, включват знания, умения и отношения за:

- поставяне на ученика в центъра на учебния процес;
- създаването на подходящ социално-психологичен климат в класните стаи и училищата;
- мотивиране на учениците за учене;
- психическото, интелектуалното, личностното и социалното развитие на учениците;
- развитието на деца със специални образователни потребности и с хронични заболявания;
- развитието на ученици с надареност в областта на науките, изкуството и спорта;
- спецификата на работа в мултикултурна среда;
- етичните и правните измерения на взаимоотношенията с учениците.

Компетентностите, свързани с **взаимоотношенията на учителя с други педагогически специалисти** включват знания, умения и отношения за:

- съвместна работа с директор, зам.-директор, учители и др.;
- форми и методи на съвместна работа с колегите;
- ролята на класния ръководител;
- етичните и правните измерения на взаимоотношенията в педагогическата практика.

Компетентностите, свързани с **лидерството** в училище, включват знания, умения и отношения за:

- теоретични проблеми на лидерството в образованието;
- човешката мотивация, подходите и тактиките за оказване на влияние;
- същност, разработване и прилагане на иновативни образователни практики в класната стая;
- особеностите на човешката креативност.

Компетентностите, свързани с **работа с родителите и семейната общност**, включват знания, умения и отношения за:

- основни характеристики на семейната среда;
- основни типове семейства и влиянието им върху развитието и възпитанието на детето;
- идентичността на семейните общности и практиките им за възпитание на детето;
- взаимоотношенията между детето и представителите на семейната общност;
- факторите и причините в семейната среда, които подпомагат или затрудняват ученето и възможностите за тяхното преодоляване;
- взаимоотношения със семейната общност;
- взаимодействие с представители на семейната общност при осъществяване на обучение в електронна среда.

Компетентностите, свързани с **възпитателната работа** в училище, включват знания, умения и отношения за:

- възможностите за формиране и развитие на личностни качества и социална компетентност у учениците;
- възможности за личностно развитие на всеки ученик;

- възможностите за развитие на основни компетентности, насочени към развитие на личността;
- възпитателната работа съобразно нейната целенасоченост, ценностна ориентираност, актуални потребности на обществената практика;
- възпитателни взаимодействия в урочната дейност, часа на класа, извънкласна и извънучилищна дейност;
- поддържане на спокойна работна учебна атмосфера в класната стая;
- превенция и справяне с конфликтни ситуации;
- агресивно, асоциално и антисоциално поведение на ученици и възможностите за педагогическа реакция;
- личностната и социалната компетентност на всеки ученик;
- форми на сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации.

Компетентностите, свързани с **работата в мултикултурна и приобщаваща среда в училище** включват знания, умения и отношения за:

- обусловеността на педагогическата работа в мултикултурна и приобщаваща среда и спецификите на практическите ѝ проявления;
- нормативната регламентираност на осъществяването на приобщаващото, интеркултурното и гражданското образование;
- възпитание на толерантност, уважение, съпричастност, разбирателство, солидарност, добронамереност и др.;
- взаимодействие с деца със специални образователни потребности, с различен произход и социокултурна принадлежност;
- сътрудничество на образователната институция с други заинтересовани институции и организации.

Формирането на тези компетентности става в хода на обучение в задължителни дисциплини от профилиращи педагогически, методически, избираеми и факултативни дисциплини, описани в Постановление №27 от 01.02.2021г. за изменение и допълнение на Наредбата за държавни изисквания за придобиване на професионална квалификация „учител” (вж. таблицата по-долу).

Възможности за професионална реализация и допълнителна квалификация.

Завършилите студенти получават диплом за ОКС „бакалавър” с професионална квалификация „учител по български език и литература и учител по история” в средните общообразователни училища. Те могат да осъществяват учебна, учебно-методическа и организационно-управленска дейност в системата на образованието и културата; да продължат обучението си в магистърска програма в историческото, филологическото и педагогическото направление, да работят за научното си израстване, обучавайки се в образователната и научната степен „доктор”, както и в различни форми на квалификация и продължаващо обучение.

Компетентности за придобиване на професионална квалификация „учител по български език и литература и учител по история“							
Дисциплини	група 1. Преподаване	група 2. Взаимоотношения с учениците	група 3. Взаимоотношения с другите педагогически специалисти	група 4. Лидерство	група 5. Работа с родителите и семейната общност	група 6. Възпитателна работа	група 7. Работа в мулти-културна и приобщаваща училищна среда
Задължителни дисциплини							
Педагогика	x	x		x		x	x
Психология		x		x		x	
ИКТ в обучен. и работа в дигитална среда	x				x	x	
Компетентностен подход и иновации в образованието	x	x		x			
Методика на обучението по история	x	x	x	-	-	x	x
Методика на обучението по български език	x						
Методика на обучението по литература	x			x			
Приобщаващо образование		x				x	x
Хоспитиране (история)	x	x	x	-	-	-	x
Хоспитиране (БЕЛ)	x	x	x	x	x	x	x
Текуща педагогическа практика по история	x	x	x	-	-	-	x
Текуща педагогическа практика (БЕЛ)	x	x	x	x	x	x	x
Стажантска практика по история	x	x	x	-	-	x	x
Стажантска практика по БЕЛ	x	x	x	x	x	x	x
Избираеми дисциплини							
ИД по списък 2							
Педагогическо взаимодействие в мултикултурна среда		x					x

Гражданско образование	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Дигитална компетентност и дигитална креативност	x								x	
Разработване на уроци за обучение в електронна среда	x									
Лидерство в образованието		x						x		
Приобщаващо образование за деца и ученици СОП	x	x								x
Електронно портфолио на учителя	x		x							
Управление на образователни институции			x					x		
Взаимодействие със семейството									x	
ИД по списък 3										
Европейският модел на историческото образование	x			x						x
Урокът в обучението в прогимназиален и гимназиален етап	x									
Доцимология	x									
Литературното обучение в условията на билингвизъм	x		x						x	x
Факултативни по списък 6										
Кариерно развитие на учителя			x							
Превантивна педагогика				x					x	
Проектно-базирано обучение	x		x						x	x
Обучение в електронна среда	x		x						x	x
Образователна медияция	x		x						x	x

Настоящата квалификационна характеристика е приета на заседание на ФС на ФОН, Протокол ...¹⁷...^{17.12.2024} и утвърдена на заседание на Академичен съвет, протокол ...¹³...^{13.06.2024} г.